

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego program »Cyfrowa Europa« na lata 2021–2027”

[COM(2018) 434 final – 2018/0227 (COD)]

(2019/C 62/46)

Sprawozdawca: **Norbert KLUGE**Współsprawozdawca: **Ulrich SAMM**

Wniosek o konsultację	Parlament Europejski, 14.6.2018 Rada, 25.6.2018
Podstawa prawna	Art. 172, 173 ust. 3 i art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Decyzja Prezydium	19.6.2018
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Transportu, Energii, Infrastruktury i Społeczeństwa Informacyjnego
Data przyjęcia przez sekcję	4.10.2018
Data przyjęcia na sesji plenarnej	17.10.2018
Sesja plenarna nr	538
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	212/0/2

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) przyjmuje z zadowoleniem, że Komisja Europejska opracowała program „Cyfrowa Europa”. Program ten podkreśla zamiar uczynienia z Europy wyróżniającego się gracza w dziedzinie cyfryzacji i wzmocnienia jej siły gospodarczej w globalnej konkurencji. Celem programu „Cyfrowa Europa” jest umożliwienie powstania jednolitego rynku cyfrowego i korzystne ukształtowanie transformacji cyfrowej w interesie wszystkich obywateli Europy. Program ma potencjał, by odnieść rzeczywisty sukces, ale tylko pod warunkiem że właściwie określi się jego wszystkie na razie nie doprecyzowane szczegóły.

1.2. To między innymi naukowcy stymulują rozwój społeczny i gospodarczy. Umiejętności i kompetencje są niezbędne dla osiągnięcia wysokiego poziomu badań, jak również dla praktycznej realizacji programu. Są to więc czynniki decydujące o powodzeniu programu. EKES zauważa, że w programie duże znaczenie przypisano wspieraniu badań i rozwojowi.

1.3. Aby wyniki badań naukowych i rozwoju były rozpowszechniane i służyły wszystkim obywatelom Unii Europejskiej (UE), EKES chciałby zintensyfikować dialog między naukowcami, partnerami społecznymi i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego. Złożone zagadnienia należy przedstawić tak, aby również osoby niebędące specjalistami były w stanie je zrozumieć i prześledzić. EKES sugeruje ponadto, by powiązać program z zasadami wspierania badań naukowych w ramach programu „Horyzont 2020” („Horyzont Europa”), które to zasady bazują m.in. na postępowaniu zgodnie z Europejską kartą naukowca i na zasadach odpowiedzialnych badań naukowych i innowacji oraz tzw. otwartej nauki.

1.4. EKES pozytywnie ocenia to, że promowanie kompetencji cyfrowych podniesiono do rangi istoty programu. Kompetencje i umiejętności cyfrowe są warunkiem koniecznym do tego, by zrealizować cztery pozostałe priorytetowe dziedziny. Godny pożałowania jest fakt, że budżet na tę priorytetową dziedzinę jest mniejszy niż budżet innych dziedzin. EKES popiera zatem wniosek Parlamentu Europejskiego o zwiększenie budżetu z 700 mln EUR (7,6 % całego budżetu) do 830 mln EUR (9 % całego budżetu). Podkreśla jednak również, że za kwestie kształcenia odpowiedzialne są w szczególności państwa członkowskie ze swoimi budżetami krajowymi. EKES stwierdza, że budżety przeznaczone na podnoszenie poziomu umiejętności cyfrowych w poszczególnych państwach członkowskich UE są bardzo różne. W związku z tym wzywa Komisję, by zwróciła uwagę państw członkowskich na ich odpowiedzialność w tej dziedzinie, aby zagwarantować, że wszyscy w równym stopniu będą mogli korzystać z cyfryzacji.

1.5. EKES dostrzega potrzebę kształcenia i przyciągania wysoko wykwalifikowanych i utalentowanych pracowników, aby w warunkach globalnej konkurencji zwiększyć atrakcyjność Europy jako miejsca pracy dla tej grupy. EKES podkreśla też jednak, że program nie może skupiać się wyłącznie na nadzwyczajnych wysiłkach na rzecz umiejętności i zdolności wysoko wykwalifikowanych i zaawansowanych cyfrowo pracowników. Przedsiębiorstwa, pracownicy oraz konsumenci powinni być w pełni zaangażowani we wdrażanie i stosowanie zarówno podstawowych, jak i zaawansowanych technologii cyfrowych. Ma to decydujące znaczenie dla liczby i jakości miejsc pracy, a także dla konkurencyjności Europy. EKES zauważa, że ciągle jeszcze dzisiaj wiele przedsiębiorstw oraz wielu pracowników i obywateli nie posiada podstawowego wyposażenia i umiejętności technicznych. EKES wskazuje w tym kontekście na konkluzje Rady Europejskiej z dnia 19 października 2017 r., według których inwestycje w kompetencje cyfrowe powinny „upodmiotowić wszystkich Europejczyków i stworzyć im możliwości działania”⁽¹⁾.

1.6. Program „Cyfrowa Europa” powiedzie się w tym obszarze, jeśli będzie traktowany jako program naczelny i wspomagany innymi unijnymi programami wsparcia o podobnych celach. Na finansowanie niezbędnych działań należy przeznaczyć środki np. z EFS+.

1.7. EKES pragnie, by w tworzenie centrów innowacji cyfrowych standardowo zaangażowani byli partnerzy społeczni oraz społeczeństwo obywatelskie. Powinni oni uzyskać dostęp do centrów innowacji cyfrowych. Jako organizacje pozarządowe mogą oni nagłaśniać działania tych centrów i przyczyniać się do ich lepszej akceptacji w społeczeństwie.

EKES chciałby zawczasu zapobiegać możliwemu kryzysowi społecznemu przy realizacji programu. Ponieważ cyfryzacja dotyczy wszystkich dziedzin życia i wszystkich ludzi, niezwykle ważne jest, by wszyscy obywatele UE mogli z niej czerpać korzyści. EKES przykłada zatem wagę do takiego ukształtowania programu, by udział w korzyściach i szansach związanych z cyfrową Europą był dostępny dla całego europejskiego społeczeństwa. Cyfryzacja w Europie musi się dokonywać w sposób integrujący. Nikt nie może być wykluczony z dostępu do rozwoju cyfrowego z powodów takich jak: płeć, status społeczny, niższy poziom wykształcenia, kwalifikacje, umiejętności cyfrowe, pochodzenie, wiek czy niepełnosprawność. Powstający „cyfrowy zysk” musi zostać sprawiedliwie rozdzielony odpowiednimi działaniami polityki. Nie może on zapewniać korzyści tylko kilku zainteresowanym grupom. Wdrażając program, należy stale mieć na uwadze zasadę UE, że jednostka jest i ma pozostać właścicielem swych danych.

1.8. EKES pragnie ściślej powiązać program z realiami społecznymi. Trzeba pamiętać o skutkach cyfryzacji dla rynku pracy oraz o rozmaitym jej oddziaływaniu na poszczególne regiony. A zatem za istotne kryterium sukcesu programu EKES uważa to, by cyfryzacja we wszystkich regionach Europy doprowadziła do szerszego udziału w życiu gospodarczym i do tworzenia miejsc pracy.

1.9. EKES pragnie, by UE była postrzegana na światowym rynku jako podmiot szerzący wiedzę, który jest w stanie dotrzymać kroku w międzynarodowej konkurencji z Chinami i USA. Oznacza to także, że przedsiębiorstwa i pracownicy muszą mieć zaufanie do technologii. Program „Cyfrowa Europa” może stworzyć wartość dodaną szczególnie tam, gdzie pojedyncze państwa nie mogą same wiele zdziałać. Dotyczy to zwłaszcza zwalczania cyberprzestępczości, kiedy wspólnie opracowuje się sposoby i strategie walki z atakami cybernetycznymi spoza Europy. Obejmują one m.in. tworzenie niezależnego europejskiego przemysłu mikroprocesorów.

1.10. EKES popiera to, że za wszystkimi działaniami podejmowanymi w ramach programu stoją zasady etyczne. EKES przypomina swój postulat, by urzeczywistnić zasadę kontrolowania maszyny przez człowieka („human-in-command”), zwłaszcza w dalszym rozwijaniu i użytkowaniu SI w środowisku pracy. Mając za punkt wyjścia takie zasady etyczne, należy zadbać o kolejne środki ustawodawcze, dotyczące choćby odpowiedzialności prawnej, ochrony danych, ochrony pracowników czy ochrony konsumentów. W ostatecznym rozrachunku dalsza cyfryzacja naszego społeczeństwa powiedzie się tylko wtedy, gdy oprócz ustaw uruchomi się także transformację kulturalną, która będzie zwiększać świadomość na temat korzyści i zagrożeń związanych z przemianami cyfrowymi.

2. Kontekst – Program „Cyfrowa Europa”

2.1. W dniu 2 maja 2018 r. Komisja przyjęła wniosek w sprawie kolejnych wieloletnich ram finansowych na lata 2021–2027. W tym kontekście Komisja Europejska wydała dnia 6 czerwca 2018 r. rozporządzenie w sprawie programu „Cyfrowa Europa” na lata 2021–2027.

⁽¹⁾ EUCO 14/17 – Posiedzenie Rady Europejskiej (19 października 2017 r.) – Konkluzje.

2.2. Programem tym Komisja chce wspomóc strategię jednolitego rynku cyfrowego solidnymi ramami finansowymi i zamknąć lukę inwestycyjną. Stworzyła w tym celu budżet całkowity w wysokości 9,2 mld EUR. Ogólnym celem programu jest wsparcie transformacji cyfrowej przemysłu. Korzyści związane z transformacją cyfrową powinny zostać zwiększone i stać się udziałem wszystkich obywateli Europy, administracji publicznych i przedsiębiorstw w UE.

2.3. Program „Cyfrowa Europa” obejmuje pięć priorytetowych dziedzin: (1) obliczenia wielkiej skali, (2) sztuczna inteligencja, (3) cyberbezpieczeństwo i zaufanie, (4) zaawansowane umiejętności cyfrowe oraz (5) zagwarantowanie szerokiego użycia technologii cyfrowej w całej gospodarce i całym społeczeństwie. Ponadto program zajmuje się cyfryzacją przemysłu.

2.4. W pierwszej priorytetowej dziedzinie „Obliczenia wielkiej skali” za pomocą tzw. superkomputerów mają zostać stworzone zdolności umożliwiające lepsze przetwarzanie stale rosnących ilości danych. Kwotą 2,7 mld EUR program ma zwiększyć zdolności UE w zakresie obliczeń wielkiej skali i przetwarzania danych oraz zapewnić ich kompleksowe wykorzystanie w reagowaniu na zmianę klimatu, usprawnianiu systemu opieki zdrowotnej i poprawianiu bezpieczeństwa.

2.5. Komisja Europejska zaplanowała 2,5 mld EUR na priorytetową dziedzinę „Sztuczna inteligencja” (SI) i chce je wykorzystać na stworzenie oraz wzmocnienie zdolności UE w tej dziedzinie. Chodzi przy tym również o umożliwienie tworzenia i przechowywania dużych zbiorów danych i algorytmów oraz bezpiecznego dostępu do nich. Poza tym wzmocnione mają zostać istniejące w państwach członkowskich placówki prowadzące testy i doświadczenia związane z SI i wspierana ma być współpraca między nimi. Postępy technologiczne powinny być wykorzystywane przez przedsiębiorstwa i instytucje publiczne.

2.6. Priorytetowa dziedzina „Cyberbezpieczeństwo i zaufanie” z kwotą 2 mld EUR ma zapewnić, że Unia będzie posiadała technologiczne i przemysłowe zdolności do zabezpieczenia swojej gospodarki, społeczeństwa i demokracji. Inwestycje służą m.in. do tego, by wspólnie z państwami członkowskimi pozyskać zaawansowane urządzenia i narzędzia służące cyberbezpieczeństwu, zagwarantować wprowadzenie najnowszych rozwiązań w zakresie cyberbezpieczeństwa we wszystkich dziedzinach gospodarki, optymalnie wykorzystać dostępną w Europie wiedzę oraz zwiększyć zdolności państw członkowskich i sektora prywatnego w tej dziedzinie.

2.7. Aby czerpać korzyści z inwestycji w technologię cyfrową, potrzebne jest wykwalifikowane społeczeństwo i pracownicy. Kwotą 700 mln EUR. Komisja Europejska chce wesprzeć w czwartej priorytetowej dziedzinie zaawansowane kompetencje cyfrowe, w szczególności jeśli chodzi o obliczenia wielkiej skali, sztuczną inteligencję, rozproszone rejestry (np. technologię blockchain) i cyberbezpieczeństwo. Opracowane i zrealizowane mają zostać długoterminowe szkolenia i kursy dla studentów, informatyków i pracowników. Tak samo na wsparcie czekają krótkoterminowe szkolenia i kursy oraz kształcenie w miejscu pracy. Przekazywanie umiejętności powinno odbywać się zwłaszcza w centrach innowacji cyfrowych.

2.8. Administracja publiczna i świadczenie usług w obszarach interesu publicznego mają być wspierane przez piątą priorytetową dziedzinę działania. Kwotą 1,3 mld EUR ma np. zostać zapewniona możliwość wprowadzenia i wykorzystywania nowoczesnych technologii cyfrowych w sektorze publicznym i w takich dziedzinach jak ochrona zdrowia i opieka, edukacja, transport oraz sektor kultury i sektor kreatywny. Poza tym administracja publiczna oraz przemysł, zwłaszcza małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP), mają uzyskać wsparcie przy wprowadzaniu technologii cyfrowej.

3. Uwagi ogólne

3.1. Cyfryzacja i transformacje w środowisku pracy i życia, jakie przychodzą wraz z postępem technologicznym, są wszechobecne. Obejmują one aktualnie niemal każdą dziedzinę życia.

3.2. EKES przyjmuje z zadowoleniem opracowanie przez Komisję Europejską programu „Cyfrowa Europa”, ponieważ pokazuje on, jakie znaczenie ma dla niej ta tematyka. To wyznaczenie priorytetów może przynieść wyraźną unijną wartość dodaną dzięki wspieraniu nowoczesnej kluczowej technologii, która pomoże uporać się z najtrudniejszymi problemami współczesnego społeczeństwa i będzie korzystna dla tworzenia miejsc pracy i konkurencyjności, a także poprawi ogólny standard życia wszystkich obywateli. Znajduje to potwierdzenie w tym, że Komisja Europejska w komunikacie w sprawie wieloletniego planu finansowego przedstawia scenariusz podwojenia inwestycji w cyfryzację⁽²⁾. EKES podkreśla również konieczność inwestycji społecznych w związku z transformacją cyfrową, aby czerpało z niej korzyści całe społeczeństwo. Należy podkreślić, że człowiek musi mieć kontrolę nad maszyną (human-in-command), zwłaszcza w dziedzinie SI.

⁽²⁾ COM(2018) 98 final.

3.3. EKES cieszy się, że Komisja Europejska wspiera programem „Cyfrowa Europa” wprowadzenie i optymalne wykorzystanie zdolności cyfrowych. EKES zgadza się z Komisją, że zdolności cyfrowe tworzą podstawę innowacji w obszarach interesu publicznego i działalności gospodarczej. Do korzystnej transformacji cyfrowej UE niezbędne są technologie cyfrowe oraz adekwatne umiejętności. EKES uważa, że wprawdzie przewidziany budżet jest znaczny, ale nie jest bynajmniej porównywalny z nakładami konkurentów z USA i Chin. Jest natomiast przekonany, że z tym budżetem jak najbardziej możliwe jest osiągnięcie wytyczonych celów, niemniej zastrzega przy tym, że do utrzymania Europy na poziomie światowym potrzebne jest również znaczne zwiększenie inwestycji w państwach członkowskich.

3.4. Dla EKES-u ważne jest, by uczynić wszystko, aby całe społeczeństwo europejskie mogło uczestniczyć w rozwoju technicznym. Program „Cyfrowa Europa” powinien postawić sobie za cel sprawiedliwe rozdzielanie na całą ludność Europy cyfrowego zysku, np. od własności danych, jaki w różnych dziedzinach powstanie w nadchodzących latach i dziesięcioleciach. Ponieważ cyfryzacja dotyczy wszystkich dziedzin życia i wszystkich ludzi, niezbędne jest, by wszyscy czerpali z niej korzyści. Całkowite korzyści gospodarcze i społeczne cyfryzacji zostaną osiągnięte jedynie pod warunkiem że Europa będzie potrafiła zapewnić sieci dużej przepustowości całemu społeczeństwu – na obszarach miejskich i wiejskich. Potrzebne są inwestycje publiczne, ponieważ same działania rynkowe nie wystarczą do objęcia siecią wszystkich obszarów oddalonych ani nie zagwarantują minimalnego dostępu cyfrowego najsłabszym członkom naszego społeczeństwa.

3.5. Dla EKES-u ważne jest, by dzięki powiązanemu i skoordynowanemu podejściu w ramach UE można było wygenerować wartość dodaną, której nie mogłyby osiągnąć we własnym zakresie pojedyncze państwa. Chodzi przy tym w szczególności o budowę niezależnego europejskiego przemysłu mikroprocesorowego poprzez program wsparcia dotyczący obliczeń wielkiej skali⁽³⁾, wspólne opracowanie metod i strategii przeciwdziałania cyberatakami z zewnątrz⁽⁴⁾, stworzenie norm dotyczących jednolitego rynku cyfrowego, konsekwentne stosowanie europejskiego ogólnego rozporządzenia o ochronie danych i jego udoskonalenie w szczególności do zastosowań sztucznej inteligencji (SI)⁽⁵⁾ i autonomicznego kierowania pojazdami⁽⁶⁾. Kierowanie się wartościami europejskimi (ochrona danych, ochrona prywatności, ochrona socjalna, zrównoważony rozwój) w rozwijaniu SI mogłoby pewnego dnia stanowić przewagę konkurencyjną, mianowicie wtedy, gdy ludzie będą coraz bardziej uwrażliwieni na metody wykorzystywania danych przez strony trzecie (USA) i na potencjał monitorowania związanych z systemami SI (Chiny).

3.6. EKES uważa za korzystne, że w programie „Cyfrowa Europa” w kilku miejscach cyfryzacja przemysłu została wysunięta na pierwszy plan. Nie ulega wątpliwości, że transformacja cyfrowa może udać się tylko wtedy, gdy wszystkie przedsiębiorstwa i ich pracownicy będą czerpać z tego korzyści. Pożądane byłoby zatem, gdyby ten aspekt został jeszcze bardziej spójnie uwzględniony w programie, tak aby postępy były widoczne, np. również poprzez wskaźniki cyfryzacji przedsiębiorstw różnych wielkości.

3.7. Aby zwiększyć zdolności techniczne i cyfrowe, dużą część budżetu przeznaczają się na projekty badawcze i programy innowacyjne. EKES podkreśla konieczność ścisłego powiązania wsparcia z zasadami wspierania badań w ramach programu „Horyzont 2020” („Horyzont Europa”), które to zasady bazują m.in. na postępowaniu zgodnie z Europejską kartą naukowca⁽⁷⁾ oraz na zasadach odpowiedzialnych badań naukowych i innowacji⁽⁸⁾ oraz tzw. otwartej nauki⁽⁹⁾. Tylko przez powiązanie z tymi zasadami można zapewnić zaprzęgnięcie badań naukowych w służbę ludzkości. Wyniki badań naukowych powinny być wyjaśniane osobom niebędącym specjalistami, rozpowszechniane oraz wykorzystywane. Krótko mówiąc, badania naukowe powinny być istotne dla społeczeństwa.

3.8. Aby zagwarantować znaczenie badań naukowych dla całego społeczeństwa europejskiego, należy regularnie organizować panele dyskusyjne. W ich trakcie naukowcy mogą dyskutować ze sobą, lecz także z przedstawicielami społeczeństwa i dostarczać sobie wzajemnych bodźców.

⁽³⁾ Dz.U. C 283 z 10.8.2018, s. 89.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 227 z 28.6.2018, s. 86.

⁽⁵⁾ Dz.U. C 288 z 31.8.2017, s. 1, INT/851 w sprawie sztucznej inteligencji dla Europy (Dz.U. C 440 z 6.12.2018, s. 51) oraz TEN/664 w sprawie inicjatywy dotyczącej wyzwań związanych z platformami internetowymi w odniesieniu do szerzenia dezinformacji (Dz.U. C 440 z 6.12.2018, s. 183).

⁽⁶⁾ TEN/673 w sprawie mobilności pojazdów połączonych i zautomatyzowanych (zob. strona 274 niniejszego Dziennika Urzędowego) oraz INT/846 „Zaufanie, prywatność i bezpieczeństwo konsumentów i przedsiębiorstw w internecie rzeczy” (Dz.U. C 440 z 6.12.2018, s. 8).

⁽⁷⁾ <https://euraxess.ec.europa.eu/jobs/charter>.

⁽⁸⁾ <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/h2020-section/science-and-society>.

⁽⁹⁾ <https://ec.europa.eu/research/openscience/>.

3.9. W tym sensie cieszy to, że jednym z celów programu jest zaangażowanie administracji publicznych i przedsiębiorstw w rozwój. EKES popiera wymianę informacji między różnymi podmiotami i zachęca Komisję Europejską do prowadzenia tej wymiany we wszystkich regionach, sektorach i przedsiębiorstwach. Partnerstwa i sprzyjające otoczenie ze strony przemysłu mogą ułatwić wykorzystanie zaawansowanych technologii w przedsiębiorstwach, szczególnie w MŚP. Ponadto EKES pragnie przestrzegania zasady partnerstwa oraz udziału partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego w realizacji programu „Cyfrowa Europa”. Dialog społeczny między partnerami społecznymi przyczynia się do wdrażania programu „Cyfrowa Europa” z myślą o pracownikach.

3.10. EKES dostrzega potrzebę kształcenia i przyciągania wysoko wykwalifikowanych i utalentowanych pracowników, aby w warunkach globalnej konkurencji zwiększyć atrakcyjność Europy jako miejsca pracy dla tej grupy. EKES jednak podkreśla przy tym, że program „Cyfrowa Europa” nie może skupiać się wyłącznie na wysoko wykwalifikowanych i zaawansowanych cyfrowo pracownikach. Ponieważ celem programu „Cyfrowa Europa” jest umożliwienie powstania jednolitego rynku cyfrowego i korzystne ukształtowanie transformacji cyfrowej, szczególnie ważne jest, by wszyscy obywatele oraz wszyscy pracownicy w UE czerpali korzyści z tego programu silnego wsparcia. Jeśli to się nie uda, istnieje ryzyko dalszego zwiększenia rozdziewięku społecznego w Europie. Jak EKES wyjaśnił w innych opiniach, najważniejszym wymogiem przy tworzeniu jednolitego rynku cyfrowego jest wyeliminowanie niedoboru kwalifikacji, także w zakresie umiejętności cyfrowych⁽¹⁰⁾. Komisja Europejska wskazuje w swoim programie na programy wsparcia, takie jak EFS+ lub EFRR, mające na celu przekazanie podstawowej wiedzy cyfrowej. Ponieważ struktury tych programów nie umożliwiają udzielania wsparcia w całej Europie, program „Cyfrowa Europa” powinien pokrywać tak samo różne poziomy umiejętności. Gdyby zasoby z tego programu okazały się niewystarczające, by wszystkim zapewnić korzyści wynikające z cyfryzacji, należy ten cel realizować poprzez inne programy, takie jak EFS+. Program „Cyfrowa Europa” powinien być traktowany jako program naczelnny i wspomagany innymi unijnymi programami, tak aby zrealizować te zamierzenia. W przeciwnym wypadku z różnych unijnych programów wsparcia mogłyby ostatecznie korzystać tylko mniejszość.

3.11. W związku z tym EKES podkreśla cel, jakim jest dążenie do społeczeństwa inkluzywnego, w którym propaguje się równe podejście wobec wszystkich. W transformacji cyfrowej nikogo nie wolno stawiać na gorszej pozycji z powodu płci, statusu społecznego, wykształcenia, kwalifikacji, umiejętności cyfrowych, pochodzenia, wieku czy niepełnosprawności.

4. Uwagi szczegółowe

4.1. EKES popiera cel Komisji Europejskiej, jakim jest wspieranie ułatwionego dostępu do zdolności i technologii cyfrowych ze strony przedsiębiorstw, zwłaszcza MŚP. Jednak skupiając się w programie na zaawansowanych technologiach, przeoczono to, że wielu pracowników oraz wiele przedsiębiorstw już dzisiaj potrzebuje wsparcia na podstawowe wyposażenie cyfryzacji. EKES podkreśla, że kompleksowe wspieranie przedsiębiorstw przy wprowadzaniu zarówno podstawowych, jak i zaawansowanych technologii cyfrowych jest kluczowe dla konkurencyjności i miejsc pracy w Europie. EKES zachęca do dialogu społecznego między partnerami społecznymi także na temat inwestycji dokonywanych w ramach programu.

4.2. EKES z zadowoleniem przyjmuje szczególne zaakcentowanie w programie problematyki cyberbezpieczeństwa i zaufania. Bezpieczeństwo cybernetyczne ma również znaczenie dla rozwoju i funkcjonowania naszych demokracji. Zaufanie przedsiębiorstw, pracowników w bezpieczeństwo cybernetyczne ma zasadnicze znaczenie dla powodzenia programu.

4.3. Program powinien zostać jak najmocniej powiązany z rzeczywistością społeczną. Trzeba pamiętać o różnych skutkach cyfryzacji dla rynku pracy oraz o różnym jej oddziaływaniu na poszczególne regiony. EKES uważa więc za ważne, by przy realizacji programu stworzyć nowe perspektywy dla udziału gospodarczego i miejsc pracy powstających dzięki cyfryzacji. Poza tym niezwykle istotne jest wspieranie tych perspektyw w różnych regionach Europy. Dobrze nadaje się do tego planowana współpraca z Europejskim Funduszem Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Funduszem Spójności. Wymiana informacji między programem „Cyfrowa Europa”, EFRR i Funduszem Spójności ma odbywać się regularnie. Ponadto centra innowacji zakładane na miejscu w regionach powinny mieć na celu rozwój regionalny.

4.4. Czwarta priorytetowa dziedzina („Zaawansowane umiejętności cyfrowe”) oraz cyfryzacja przemysłu mają być realizowane w szczególności przez centra innowacji. Będą one służyć jako punkty dostępu do najnowszych zdolności cyfrowych. EKES z zadowoleniem zauważa, jak dalece przemyślana jest realizacja programu. Cel, by stworzyć co najmniej jedno centrum innowacji cyfrowych na państwo członkowskie UE i oferować najbardziej oddalonym państwom

⁽¹⁰⁾ Dz.U. C 71 z 24.2.2016, s. 65.

członkowskim kolejne centra, znajduje poparcie EKES-u. EKES popiera współpracę między centrami innowacji, jednak krytycznie ocenia znaczne obciążenia administracyjne, które towarzyszą budowie centrów innowacji. Pomocne mogłyby być przy tym transgraniczne konsorcja. Ponadto zaangażowanie partnerów społecznych oraz społeczeństwa obywatelskiego powinno stać się warunkiem powstania centrów innowacji cyfrowych. Dzięki temu zaangażowaniu pracę centrów można dostosować do potrzeb lokalnych przedsiębiorstw i pracowników oraz innych użytkowników technologii, a korzyści mogą stać się udziałem szerokich kręgów ludności.

4.5. Priorytetowa dziedzina promowania zaawansowanych umiejętności cyfrowych jest kluczowa dla realizacji pozostałych czterech priorytetowych dziedzin. Godne pożałowania jest zatem to, że budżet na tę dziedzinę jest mniejszy niż budżet innych dziedzin. EKES popiera wniosek Parlamentu Europejskiego o zwiększenie budżetu z 700 mln EUR (7,6 % całego budżetu) do 830 mln EUR (9 % całego budżetu)⁽¹¹⁾. EKES podkreśla jednak również, że za kwestie kształcenia odpowiedzialne są w szczególności państwa członkowskie ze swoimi budżetami krajowymi. EKES ma wątpliwości, czy Komisja będzie w stanie sięgnąć po wszelkie niezbędne instrumenty, by uzmysłowić państwu członkowskim pilną potrzebę edukacji cyfrowej dla wszystkich grup obywateli, począwszy od szkoły podstawowej. Budżety na ten cel znacznie się różnią w poszczególnych państwach członkowskich. UE powinna uważnie monitorować realizację tego zamierzenia i upubliczniać swoje wnioski, aby nie dopuścić do sytuacji, kiedy z powodu niedostatecznych budżetów krajowych ktoś zostanie pominięty w programach szkoleniowych.

4.6. EKES podziela postulat Parlamentu Europejskiego⁽¹²⁾, by we wszystkich działaniach w ramach programu przestrzegano zasad etycznych. Zwłaszcza w odniesieniu do pracy w zakresie sztucznej inteligencji należy stosować się do zasad już sformułowanych⁽¹³⁾ i tych, które dopiero zostaną opracowane. Dlatego EKES przypomina swój postulat dotyczący zasady kontrolowania maszyny przez człowieka („human-in-command”) jako obowiązującej głównej wytycznej dla przyszłego rozwoju. Mając za punkt wyjścia takie zasady etyczne, należy zadbać o kolejne środki ustawodawcze, dotyczące choćby odpowiedzialności prawnej, ochrony danych czy ochrony konsumentów. W ostatecznym rozrachunku dalsza cyfryzacja naszego społeczeństwa powiedzie się tylko wtedy, gdy oprócz ustaw uruchomi się także transformację kulturalną, która będzie zwiększać świadomość na temat korzyści i zagrożeń.

4.7. EKES pragnie, by w priorytetowej dziedzinie działania „Sztuczna inteligencja” – obok zwiększenia zdolności i dostępności tej inteligencji – w centrum uwagi znalazła się kwestia odpowiedzialności prawnej podczas używania sztucznej inteligencji i zautomatyzowanych systemów. Należy ocenić pozytywnie, że bazy danych mają być udostępniane bezpłatnie także MŚP. Sektor publiczny także powinien uzyskać dostęp. Poza tym przedsiębiorstwa muszą zostać przygotowane do tej pracy i potrzebna jest jasna wytyczna prawna, kto ponosi odpowiedzialność w razie wypadków lub podobnych zdarzeń. Ochrona pracowników i obywateli ma takie samo znaczenie jak generowanie wzrostu gospodarczego.

Bruksela, dnia 17 października 2018 r.

Luca JAHIER
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

⁽¹¹⁾ Projekt opinii – 2018/0227 (COD).

⁽¹²⁾ Projekt sprawozdania – 2018/0227 (COD).

⁽¹³⁾ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/high-level-expert-group-artificial-intelligence>